

Г. В. Коваль

доктор наук з державного управління, професор
завідувачка кафедри соціальної роботи, управління та суспільних наук
e-mail: koval.gv@ukr.net, ORCID: 0000-0001-5317-6876

В. К. Смик

e-mail: sm_2010@gmail.com, ORCID: 0000-0002-8291-1929
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності
вул. Клепарівська, 35, м. Львів, Україна, 79007

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Мета дослідження. Метою статті є визначення особливостей упровадження інновацій у сфері надання соціальних послуг населенню та з'ясування можливостей нормативно-правового забезпечення системи соціальних послуг.

Методологія дослідження. Дослідження ґрунтується на сукупності наукових принципів, форм і способів осмислення системи надання соціальних послуг в Україні та її нормативно-правового забезпечення.

Результати. У статті проаналізовано сучасний стан нормативно-правового забезпечення системи соціальних послуг та стратегію розвитку соціальної роботи в Україні; окреслено проблеми еволюції системи соціального захисту (соціальних послуг), соціальної політики щодо незахищених верств суспільства, сучасний рівень інноваційного соціального захисту населення, механізми реформування системи соціальних послуг.

Наукова новизна результатів дослідження: виявлено кроки модернізації системи надання соціальних послуг; запропоновано нові методи роботи, такі як мультидисциплінарна команда, аутсорсинг послуг; визначено, що модернізація системи надання соціальних послуг в Україні суттєво вплинула на засади реалізації соціальної політики країни, зобов'язавши відмовитись від звичного дотаційного характеру соціального забезпечення категорій осіб, що потрапили у складні життєві обставини.

Практичне значення. Модернізація інфраструктури системи надання соціальних послуг в Україні та її нормативно-правового забезпечення передбачає проведення деінституалізації наявної мережі, оскільки значний період часу соціальні установи й заклади були підпорядковані різним міністерствам і відомствам, що зумовлювало відсутність єдиного підходу до їхнього фінансування. Так, видатки на стаціонарні заклади, підпорядковані Міністерству охорони здоров'я, визначаються структурою населення відповідної адміністративно-територіальної одиниці, водночас видатки для закладів, які підпорядковані Міністерству соціальної політики та Міністерству освіти і науки, – кількістю осіб, що перебувають у цих закладах, або кількістю осіб, які отримують від них послуги.

Матеріали дослідження будуть корисними для підготовки майбутніх фахівців із соціальної роботи, адже в статті виокремлено основні державні заходи щодо стратегічного планування інноваційних підходів до підвищення ефективності надання соціальних послуг в Україні.

Ключові слова: соціальна політика, явища, процес, реформування, система, правове забезпечення, соціальна держава, соціальні послуги, інновації.

I. Вступ

До ключових питань, що постають перед більшістю країн світу, належить побудова ефективної системи соціальної політики, здатної вирішувати нагальні й перманентні соціальні проблеми. Особливо гостро постає потреба переосмислення соціальної політики в Україні, визначення чіткої мети, завдань, механізмів і етапів її реалізації. Окреслена проблема набуває особливої актуальності у світлі процесів нестабільності соціально-економічного розвитку держави та військового конфлікту на Сході України. Соціальні проблеми сучасної України пов'язані з погіршенням екологічного стану довкілля, існуванням значних ризиків бідності, маргінального відторгнення, військовим конфліктом, поширенням тероризму, поглибленням соціальної нерівності, духовним зuboжінням народу, поширенням епідемій тощо. Як наслідок зазначених процесів і явищ в українському соціумі – поширення психологічних, психофізіологічних та поведінкових залежностей серед населення, що призводять до великих людських втрат. Це зумовлює необхідність створення ефективної інноваційної системи соціального захисту/соціальних послуг, здатної допомогти слабким у самоствердженні та сприяти си-

льним у саморозвитку, закладенні міцного фундаменту відносин у механізмі соціального партнерства. Упровадження інновацій у сферу соціальної роботи є важливою державною справою.

Проблеми дослідження процесів еволюції системи соціального захисту (соціальних послуг), соціальної політики щодо незахищених верств населення, сучасного рівня інноваційного соціального захисту населення, механізмів реформування системи соціальних послуг та розвитку системи інтегрованих соціальних послуг, децентралізації соціальних послуг в Україні, особливостей фінансування соціальної інфраструктури в процесі децентралізації та інших аспектів соціальної сфери відображені в працях вітчизняних і зарубіжних учених, таких як: С. Архипова, Т. Гітис, Є. Чемерис, В. Антонова і А. Носаньова, Р. Греба, Н. Гусак, К. Дубич, І. Зверева, В. Звонар, Л. Ільчук, Н. Кабаченко, С. Коваленко, М. Кравченко, Г. Кучер, Л. Лисяк, О. Макарова, М. Мальований, О. Новікова, Ю. Попик, О. Савчук, Т. Світлична, Т. Семігіна та ін., а також В. Вандерпласшен, Дж. Вольф, Р. Рапп і Е. Брокерт, Н. Єрмак, Є. Лютова-Робертс, Л. Паттоні, Р. Тофтисова-Матерон, М. Дімітрова і К. Ньюмен, О. Чернявська та ін. [1; 2; 4; 5; 8; 10; 11].

II. Постановка завдання та методи дослідження

Мета статті полягає у визначенні особливостей упровадження інновацій у сфері надання соціальних послуг населенню та з'ясуванні потенційних можливостей концептуальних підходів і стратегічного планування інноваційних соціальних послуг.

Дослідження ґрунтується на сукупності наукових принципів, форм і способів осмислення системи надання соціальних послуг в Україні та її нормативно-правового забезпечення.

III. Результати

Процес становлення професійної соціальної роботи в Україні триває із часу проголошення незалежності України (1991 р.). Проте, справжнім досягненням інституціоналізації соціальної роботи науковці та практики соціальної сфери вважають перехід до формування системи надання соціальних послуг для осіб, які опинилися в складних життєвих обставинах. Уперше про необхідність запровадження такої системи на державному рівні було згадано в Постанові Верховної Ради України «Про доповідь Президента України «Шляхом радикальних економічних реформ. Про основні засади економічної та соціальної політики»» (1994 р.).

Варто зазначити, що системне реформування цієї сфери розпочалось лише у 2001 р. після прийняття національної Стратегії подолання бідності, в якій були визначені основні напрями реформи, спрямовані на поглиблення адресності державної соціальної допомоги та розширення доступності послуг для груп ризику.

На сучасному етапі державотворення вже сформовано правове підґрунтя для проведення реформування системи соціальних послуг. Головною метою сучасної стратегії розвитку соціальної роботи в Україні визначено забезпечення прав і свобод осіб/сімей та сімей з дітьми, незалежно від їхнього місця проживання, забезпечення гарантованих державою соціальних стандартів шляхом поетапного впровадження доступності та якості соціальних послуг. Окрім цього, передбачено запровадження механізму соціального замовлення для посилення конкуренції серед суб'єктів, що надають соціальні послуги, та механізмів стимулювання підвищення якості послуг і фінансування цих послуг за принципом «гроші йдуть за отримувачем послуг».

Серед прийнятих нормативних документів варто окремо відзначити такі: Кваліфікаційну характеристику фахівця з соціальної роботи (Наказ Міністерства соціальної політики України від 25.05.2012 № 309); Перелік соціальних послуг (Наказ Міністерства соціальної політики України від 03.09.2012 № 537); Порядок атестації соціальних працівників та інших фахівців, що надають соціальні послуги (Наказ Міністерства соціальної політики України від 01.10.2012 № 612); Критерії діяльності суб'єктів, що надають соціальні послуги (вимоги до надавачів) (Постанова Кабінету Міністрів України від 14.11.2012 № 1039); Порядок надання соціальних послуг із встановленням диференційованої плати (Постанова Кабінету Міністрів України від 19.12.2012 № 1184).

Ринок соціальних послуг в Україні дуже різноманітний, щороку впроваджують нові соціальні послуги для населення, значно підвищується ефективність їх надання. Важливими документами для вдосконалення ринку соціальних послуг в Україні є такі: Порядок взаємодії центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування установ, закладів, організацій, що залучаються до виявлення та здійснення соціального супроводу сімей/осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах (Постанова Кабінету Міністрів України від 21.11.2013 № 895); Порядок виявлення сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах, надання їм соціальних послуг та здійснення соціального супроводу таких сімей (осіб) (Постанова Кабінету Міністрів України від 21.11.2013 № 896); Порядок визначення потреб населення адміністративно-територіальної одиниці у соціальних послугах (Наказ Міністерства соціальної політики України від 20.01.2014 № 28); Форми обліку соціальних послуг для сімей у складних життєвих обставинах (Наказ Міністерства соціальної політики України від 09.07.2014 № 450); Методичні рекомендації щодо інформування населення про соціальні послуги (Наказ Міністерства соціальної політики України від 28.10.2014 № 828).

Окрім цього, Міністерством соціальної політики України затверджено стандарти надання соціальних послуг з: адаптації (Наказ від 18.05.2015 № 514, Наказ від 02.07.2015 № 678), профілактики (Наказ від 10.09.2015 № 912), представництва інтересів (Наказ від 30.12.2015 № 1261), хоспісної та паліативної допомоги (Наказ від 29.01.2016 № 58), стаціонарного догляду осіб, які втратили здат-

ність до самообслуговування чи не набули такої здатності (Наказ від 29.02.2016 № 198), супроводу сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах (Наказ від 31.03.2016 № 318).

Заслужують на увагу документи, які вже впроваджено в практичну соціальну роботу, серед яких варто виокремити такі, як: Методика оцінки конкурсних пропозицій учасників конкурсу із залучення бюджетних коштів для надання соціальних послуг (Наказ Міністерства соціальної політики України від 26.03.2015 № 332); Загальне положення про центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді (Постанова Кабінету Міністрів України від 01.08.2013 № 573 зі змінами від 17.07.2015); Методичні рекомендації з розрахунку вартості соціальних послуг (Наказ Міністерства соціальної політики України від 07.12.2015 № 1186); Методичні рекомендації щодо виконання власних (самоврядних) повноважень об'єднаної територіальної громади у сфері соціального захисту (Наказ Міністерства соціальної політики України від 19.01.2016 № 26).

Немаловажним фактором для розвитку ринку соціальних послуг в Україні є взяття курсу на євроінтеграцію, а значить упровадження реформи децентралізації. Основними базовими документами, які регламентують формування системи соціальних послуг у громаді, є: Постанова Кабінету Міністрів України від 01.11.2012 № 1039 «Про затвердження критеріїв діяльності суб'єктів, що надають соціальні послуги»; Постанова Кабінету Міністрів України від 21.11.2013 № 895 «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів соціального супроводу сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах»; Постанова Кабінету Міністрів України від 02.04.2013 № 324 «Про затвердження Порядку здійснення соціального замовлення за рахунок бюджетних коштів»; Наказ Міністерства соціальної політики України від 26.03.2015 № 332 «Про затвердження Методики оцінки конкурсних пропозицій учасників конкурсу із залучення бюджетних коштів для надання соціальних послуг»; Постанова Кабінету Міністрів України від 12.10.2011 № 1049 «Про затвердження Порядку проведення конкурсу з визначення програм (проектів, заходів), розроблених інститутами громадянського суспільства, для виконання (реалізації) яких надається фінансова підтримка»; Наказ Міністерства фінансів від 24.10.2012 № 1116/673 «Про затвердження Типового переліку бюджетних програм та результативних показників їх виконання для місцевих бюджетів у галузі «Соціальний захист сім'ї та дітей» за видатками, що враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів.

Організація соціальної роботи передбачає дотримання відповідних норм та принципів, професійну відповідальність соціальних працівників. Соціальна робота в громаді – це процес розвитку колективного та індивідуального досвіду, якого набувають у територіальній громаді та групах людей у громаді за інтересами. У зв'язку із цим до соціальних працівників висувають відповідні вимоги.

В Україні розроблено та впроваджено нормативні документи, що регламентують діяльність та функції фахівця з соціальної роботи:

1) взаємодія із сім'ями (особами), які перебувають у складних життєвих обставинах, та їх залучення до співпраці: Постанова Кабінету Міністрів України від 21.11.2013 № 896 «Про затвердження Порядку виявлення сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах, надання їм соціальних послуг та здійснення соціального супроводу таких сімей»; Наказ Міністерства соціальної політики України від 03.09.2012 № 537 «Про затвердження Переліку соціальних послуг, що надаються особам, які перебувають у складних життєвих обставинах і не можуть самостійно їх подолати»;

2) оцінка потреб, ситуації, спроможності/мотивації отримувачів соціальних послуг до співпраці: Наказ Міністерства соціальної політики України від 15.10.2012 № 648 «Методичні рекомендації визначення потреб населення адміністративно-територіальної одиниці у соціальних послугах»; Наказ Міністерства соціальної політики України від 20.01.2014 № 28 «Про затвердження Порядку визначення потреб населення адміністративно-територіальної одиниці у соціальних послугах»;

3) розробка та впровадження індивідуального плану соціальної роботи (соціального супроводу): Наказ Міністерства соціальної політики України від 09.07.2014 № 450 «Про затвердження форм обліку соціальних послуг сім'ям (особам), які перебувають у складних життєвих обставинах»;

4) моніторинг надання соціальних послуг та оцінювання їх результатів: Наказ Міністерства соціальної політики України від 07.12.2013 № 904 «Про затвердження методичних рекомендацій з проведення моніторингу та оцінки якості соціальних послуг»;

5) ведення документації: Наказ Міністерства соціальної політики України від 09.07.2014 № 450 «Про затвердження форм обліку соціальних послуг сім'ям (особам), які перебувають у складних життєвих обставинах».

Проаналізувавши все вищевикладене, ми з впевненістю підтримуємо думку багатьох учених щодо необхідності розробити нову Стратегію розвитку системи соціальних послуг в Україні (на період до 2022 р., а то й до 2030 р.). Головною метою цієї Стратегії має бути забезпечення прав і свобод осіб/сімей та сімей з дітьми, незалежно від їхнього місця проживання, на отримання гарантованих державою соціальних стандартів шляхом поетапного забезпечення доступності та якості соціальних послуг. Крім цього, передбачено запровадження механізму соціального замовлення для посилення конкуренції серед суб'єктів, що надають соціальні послуги, і механізмів стимулювання підвищення якості послуг та фінансування соціальних послуг за принципом «гроші йдуть за отримувачем послуг».

Розвиток ринку соціальних послуг передбачає запровадження механізму адміністрування соціальних послуг, покращення якості соціальних послуг та розвиток недержавного сектору.

Запровадження механізму адміністрування соціальних послуг відбуватиметься шляхом:

- затвердження єдиного (базового або мінімального пакету) переліку соціальних послуг;
- визначення потреб населення адміністративно-територіальної одиниці в соціальних послугах;
- затвердження переліку пріоритетних соціальних послуг;
- розробки регіональних програм розвитку системи надання соціальних послуг;
- раннього виявлення складних життєвих обставин;
- створення інформаційно-аналітичної системи надання соціальних послуг;
- інформування населення про соціальні послуги;
- упровадження державних стандартів соціальних послуг;
- визначення критеріїв діяльності суб'єктів, що надають соціальні послуги;
- запровадження технології ведення випадку та оцінювання потреб;
- запровадження механізму моніторингу та контролю якості соціальних послуг.

Розвиток недержавного сектору включатиме в себе запровадження механізму соціального замовлення; методики визначення вартості соціальних послуг; механізму фінансування соціальних послуг за принципом «гроші йдуть за отримувачем соціальних послуг»; механізму приватного партнерства [6].

Розробка інструментарію реформи стосуватиметься питань удосконалення нормативних актів, положень, моделей організації роботи тощо. Законодавчим підґрунтям реформи системи надання соціальних послуг є низка розроблених та прийнятих нормативно-правових актів, зокрема: внесення змін до Закону України «Про соціальні послуги», «Про об'єднання громадян» та «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії», затвердження Стратегії реформування системи надання соціальних послуг та відповідного плану заходів на період 2013–2016 років із її реалізації.

Інституційна неузгодженість стаціонарних установ системи соціального захисту призводить до того, що вони не надають якісних послуг, адже бюджетні кошти спрямовуються на утримання державних соціальних закладів, а не на потреби отримувачів соціальних послуг. Фінансування установ стаціонарного типу здійснюється в розрахунок на одну особу, а не на конкретну послугу споживача. Відтак, однією з нагальних потреб на шляху до надання якісної соціальної послуги є відмова від усталених інститутів догляду та підтримка осіб, які опинились у складних життєвих обставинах.

Наступним важливим кроком модернізації системи надання соціальних послуг є оптимізація мережі соціальних закладів шляхом: оптимізації структури територіальних центрів соціального обслуговування; запровадження нових методів роботи, таких як мультидисциплінарна команда, аутсорсинг послуг тощо; розвитку інноваційних послуг (догляд паліативних хворих чи осіб з психічними захворюваннями в домашніх умовах тощо); розвитку навчально-трудова майстерень; створення філій закладів для безпритульних тощо.

Значну увагу приділено питанням кадрового потенціалу в умовах модернізації системи надання соціальних послуг, оскільки процеси децентралізації влади в Україні суттєво вплинули на засади реалізації соціальної політики країни, зобов'язавши відмовитись від звичного дотаційного характеру соціального забезпечення категорій осіб, що потрапили у складні життєві обставини [7]. Така зміна стратегії менеджменту соціальної політики призводить не лише до вироблення інноваційних підходів у роботі, а й потребує зміни світогляду фахівця соціальної сфери, адже від його професійної компетенції залежить життя та благополуччя людей. Відтак, реформування системи соціальної допомоги вимагає проведення паралельної реформи системи підготовки фахівців з соціальної роботи, розроблення та затвердження програм підвищення кваліфікації соціальних працівників, запровадження нових підходів до підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації соціальних працівників. Таким чином, процес успішної реалізації цієї Стратегії залежить від правового регулювання формування системи соціальних послуг шляхом розробки положень, механізмів, інструкцій та фінансової децентралізації установ і закладів, що надають соціальні послуги.

IV. Висновки

Модернізація інфраструктури системи надання соціальних послуг в Україні передбачає проведення деінституалізації мережі, оскільки значний період часу соціальні установи й заклади були підпорядковані різним міністерствам і відомствам, що зумовлювало відсутність єдиного підходу до їхнього фінансування. Так, видатки на стаціонарні заклади, підпорядковані Міністерству охорони здоров'я, визначаються структурою населення відповідної адміністративно-територіальної одиниці, водночас як видатки для закладів, підпорядкованих Міністерству соціальної політики та Міністерству освіти і науки, – кількістю осіб, що перебувають у цих закладах, або кількістю осіб, які отримують від них послуги.

Список використаних джерел

1. Архипова С. П. Освіта соціально незахищених категорій дорослих: теорія, методологія, практика : монографія. Черкаси : ПП Чабаненко, 2011. 368 с.
2. Архипова С. П. Освіта дорослих як фактор розвитку дорослої людини в умовах сучасних соціальних змін. Черкаси, 2012. С. 12–19.
3. Гтіс Т. П., Чемерис Є. Т., Антонова В. І., Носаньова А. С. Дослідження сучасного рівня соціального захисту населення в Україні. *Економічний вісник Донбасу*. 2020. № 1 (59). С. 116–122.
4. Дубич К. В. Соціальне замовлення – ефективний механізм надання соціальних послуг в Україні. URL: <http://academy.gov.ua/ej/ej17/PDF/14.pdf> (дата звернення: 12.03.2021).

5. Ермак Н. А. Педагогическая поддержка качества жизни пожилых людей : монография. Ростов-на-Дону : ИПО ПИ ЮФУ, 2008. 232 с.
6. Ільчук Л. І. Розвиток системи інтегрованих соціальних послуг в умовах децентралізації (на прикладі об'єднаних територіальних громад). *Соціально-трудова відносина: теорія та практика*. 2018. № 1. С. 114–121.
7. Інновації у соціальних службах : навч.-метод. посіб. / автор. кол.: Т. В. Семігіна, В. В. Покладова, І. М. Грига та ін. Київ : Університетське вид-во «Пульсари», 2002. С. 162.
8. Інноваційні моделі соціальних послуг. Проєкти Українського фонду соціальних інвестицій / за ред. Н. В. Кабаченко. Київ, 2006. Т. 1. 320 с.
9. Інноваційні моделі соціальних послуг. Проєкти Українського фонду соціальних інвестицій / за ред. Н. М. Шкуратової. Київ, 2007. Т. 2. 159 с.
10. Інноваційні моделі соціальних послуг. Проєкти Українського фонду соціальних інвестицій / автор. кол.: Л. В. Бондарчук, Л. П. Дума, Н. В. Кабаченко та ін. ; за ред. Н. М. Шкуратової. Київ, 2007. Т. 3. 321 с.
11. Інтегровані соціальні служби: теорія, практика, інновації : навч.-метод. комплекс / за ред. І. Д. Зверєвої, Ж. В. Петровича. Київ : Фенікс, 2007. 528 с.
12. Коваленко С. М. Неформальна освіта дорослих: досвід організації та перспективи реалізації в Україні. *Педагогічні науки*. 2008. С. 30–38.

References

1. Arkhypova, S. P. (2011). Osvita socialjno nezakhyshhenykh kategorij doroslykh: teoriya, metodologhija, praktyka [Education of socially unprotected categories of adults: theory, methodology, practice]. Cherkasy: PP Chabanenko [in Ukrainian].
2. Arkhypova, S. P. (2012). Osvita doroslykh yak faktor rozvytku dorosloji ljudyny v umovakh suchasnykh socialnykh zmin [Adult education as a factor in adult development in today's social change]. Cherkasy, 12–19 [in Ukrainian].
3. Ghitis, T. P., Chemerys, Je. T., Antonova, V. I., & Nosanjova, A. S. (2020). Doslidzhennja suchasnoho rivnja socialnogho zakhystu naseleennja v Ukrajinі [Research of the current level of social protection of the population in Ukraine]. *Ekonomichnyj visnyk Donbasu*, 1 (59), 116–122 [in Ukrainian].
4. Dubych, K. V. (2013). Socialjne zamovlennja – efektyvnyj mekhanizm nadannja socialnykh poslugh v Ukrajinі [Social order is an effective mechanism for providing social services in Ukraine]. Retrieved from <http://academy.gov.ua/ej/ej17/PDF/14.pdf> [in Ukrainian].
5. Ermak, N. A. (2008). Pedagoghycheskaja podderzhka kachestva zhyzny pozhylykh ljudej [Pedagogical support of the quality of life of the elderly]. Rostov na Donu: YPO PY JuFU [in Russian].
6. Ільчук, Л. І. (2018). Rozvytok systemy integhrovanykh socialnykh poslugh v umovakh decentralizaciji (na prykladi ob'jednanykh terytorialnykh ghromad) [Development of the system of integrated social services in the conditions of decentralization (on the example of united territorial communities)]. *Socialjno-trudovi vidnosyny: teoriya ta praktyka*, 1, 114–121 [in Ukrainian].
7. Semyghina, T. V. (2002). Innovaciji u socialnykh sluzhbach [Innovation in social services: a guide]. Kyiv: Universytetsjke vyd-vo «Pulsary» [in Ukrainian].
8. Kabachenko, N. V. (2006). Innovacijni modeli socialnykh poslugh [Innovative models of social services. Projects of the Ukrainian Social Investment Fund]. *Projekty Ukrajinjskogho fondu socialnykh investycij*. Kyiv, Vol. 1 [in Ukrainian].
9. Shkuratova, N. M. (2007). Innovacijni modeli socialnykh poslugh [Innovative models of social services]. *Projekty Ukrajinjskogho fondu socialnykh investycij*. Kyiv, Vol. 2 [in Ukrainian].
10. Bondarchuk, L. V. (2007). Innovacijni modeli socialnykh poslugh [Innovative models of social services]. *Projekty Ukrajinjskogho fondu socialnykh investycij*. Kyiv, Vol. 3 [in Ukrainian].
11. Zverjeva, I. D., & Petrochko, Zh. V. (2007). Integhrovani socialjni sluzhby: teoriya, praktyka, innovaciji [Integrated social services: theory, practice, innovations]. Kyiv: Feniks [in Ukrainian].
12. Kovalenko, S. M. (2008). Neformaljna osvita doroslykh: dosvid orghanizaciji ta perspektyvy realizaciji v Ukrajinі [Non-formal adult education: experience of organization and prospects of implementation in Ukraine]. *Pedagoghichni nauky*, 30–38 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 02.04.2021.

Received 02.04.2021.

Koval H., Smyk V. Regulatory and Legal Support of the Social Services System in Ukraine

Purpose of the study. The purpose of our article is to determine the features of the introduction of innovations in the social services provision to the population and to clarify the possibilities of regulatory and legal support for the system of social services.

Research methodology. The methodology of our research is a system of scientific principles, forms and methods of research activities, namely, the system of social services provision in Ukraine and its regulatory and legal support.

Results. The article analyzes the current state of the regulatory and legal framework for the system of social services and the strategy for the development of social work in Ukraine; the problems of the

evolution of the system of social protection (social services), social policy in relation to the unprotected strata of society, the modern level of innovative social protection of the population, the mechanisms of reforming the system of social services are outlined.

Scientific novelty of the research results: identified steps to modernize the current system for the provision of social services; handled new working methods such as multidisciplinary team, outsourcing services; it was determined that the modernization of the system of providing social services in Ukraine significantly influenced the principles of implementing the country's social policy, obliging to abandon the usual subsidized nature of social security for categories of people who fell into difficult life circumstances.

Practical value. The modernization of the existing infrastructure of the system for the social services provision in Ukraine and its regulatory support provides for the deinstitutionalization of the existing network, since for a significant period of time social facilities and institutions were subordinate to different ministries and departments, which led to the lack of a unified approach to their financing. Thus, expenses for inpatient institutions subordinated to the Ministry of Health are determined by the structure of the population of the corresponding administrative-territorial unit, while expenses for institutions that are under the control of the Ministry of Social Policy and the Ministry of Education and Science are determined by the number of persons staying in these institutions or the number of people receiving services from them.

The research materials will be useful for the training of future social work specialists, because in the article the authors highlight the main state measures in the direction of strategic planning of innovative approaches to improve the efficiency of the provision of social services in Ukraine.

Key words: social policy, phenomena, process, reforming, system, legal provision, welfare state, social services, innovations.

Коваль А. В., Смык В. К. Нормативно-правовое обеспечение системы социальных услуг в Украине

Цель исследования. Целью статьи является определение особенностей внедрения инноваций в сфере предоставления социальных услуг населению и выяснение возможностей нормативно-правового обеспечения системы социальных услуг.

Методология исследования. Исследование основано на комплексе научных принципов, форм и способов осмысления системы предоставления социальных услуг в Украине и ее нормативно-правового обеспечения.

Результаты. В статье проанализировано современное состояние нормативно-правового обеспечения системы социальных услуг и стратегию развития социальной работы в Украине; обозначены проблемы эволюции системы социальной защиты (социальных услуг), социальной политики в отношении незащищенных слоев общества, современный уровень инновационной социальной защиты населения, механизмы реформирования системы социальных услуг.

Научная новизна исследования: выявлены шаги модернизации действующей системы предоставления социальных услуг; предложены новые методы работы, такие как мультидисциплинарная команда, аутсорсинг услуг; определено, что модернизация системы предоставления социальных услуг в Украине существенно повлияла на принципы реализации социальной политики страны, обязав отказаться от привычного дотационного характера социального обеспечения категорий лиц, попавших в сложные жизненные обстоятельства.

Практическое значение. Модернизация действующей инфраструктуры системы предоставления социальных услуг в Украине и ее нормативно-правового обеспечения предусматривает проведение деинституализации существующей сети, поскольку значительный период времени социальные учреждения и заведения были подчинены различным министерствам и ведомствам, что обуславливало отсутствие единого подхода к их финансированию. Так, расходы на стационарные учреждения, подчиненные Министерству здравоохранения, определяются структурой населения соответствующей административно-территориальной единицы, в то время как расходы для учреждений, которые находятся в управлении Министерства социальной политики и Министерства образования и науки, – количеством лиц, находящихся в этих заведениях, или количеством лиц, получающих от них услуги.

Материалы исследования будут полезны для подготовки будущих специалистов социальной работы, ведь в статье выделены основные государственные мероприятия в направлении стратегического планирования инновационных подходов по повышению эффективности предоставления социальных услуг в Украине.

Ключевые слова: социальная политика, явления, процесс, реформирование, система, правовое обеспечение, социальное государство, социальные услуги, инновации.